2026 M. SPALIO 20 D.

GYDYTOJŲ žinios

21

2027 m. PSDF biudžetas

Privalomojo sveikatos draudimo taryba pritarė kitų metų PSDF biudžeto projektui.

Kaip gyvensime kitąmet? 2
Baigtas svarstyti naujo įstatymo projektas 3, 4
Siekis – greitesnis jautrumo antibiotikams nustatymas 4
Aptartos būsimos veiklos perspektyvos 5
Pagerbti vardine Kazio Griniaus stipendija 6
Siekiama skatinti moterų karjerą moksle 6, 7
Kūrybos džiaugsmo pojūtis 7, 8

LIETUVOS GYDYTOJŲ SĄJUNGOS
dvisavaitinis elektroninis
informacinis leidinys Nr. 2026-21 (175)
El. paštas info@lgs.lt | ISSN 2783-8412

EVERY LAW
juris consultus
legal business acceleration
TRINITI JUREX
TALLINN RIGA VILNIUS

Kaip gyvensime kitąmet?

Privalomojo sveikatos draudimo taryba pritarė kitų metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF) biudžeto projektui. Numatyta, kad 2027-aisiais PSDF pajamos sieks 4,86 mlrd. eurų ir bus 12,9 proc. didesnės nei šiemet, o išlaidos sudarys 4,76 mlrd. eurų – 10,5 proc. daugiau nei 2026 metais. Didesnis finansavimas leis toliau plėsti gyventojams teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas, didinti jų prieinamumą, kompensuoti naujus vaistus ir medicinos priemones bei stiprinti sveikatos sistemos skaitmenizaciją.

„Sveikatos sistema stipri ne tada, kai sukaupia daugiau lėšų, o tada, kai žmonės pajunta jų naudą. Augantis PSDF biudžetas pirmiausia suteikia daugiau galimybių plėsti paslaugas, mažinti prieinamumo kliūtis ir finansuoti sprendimus, kurių pacientai laukia šiandien“, – sako Valstybinės ligonių kasos (VLK) direktorius Gytis Bendorius.

Didės įmokos už valstybės draudžiamus gyventojus

Kaip ir ankstesniais metais, pagrindinis PSDF pajamų šaltinis išliks privalomojo sveikatos draudimo įmokos. Prognozuojama, kad jos sudarys apie 95 proc. visų fondo pajamų. Vien dirbančiųjų mokamos įmokos kitąmet turėtų siekti 3,24 mlrd. eurų ir būti 8,4 proc. didesnės nei šiemet. Šį augimą lemia prognozuojamas darbo užmokesčio fondo didėjimas šalyje.

Reikšmingai augs ir valstybės įmokos už valstybės lėšomis draudžiamus gyventojus. Joms 2027 metais numatyta skirti 1,4 mlrd. eurų – beveik 297 mln. eurų daugiau nei šiemet. Šį pokytį lemia nuo kitų metų įsigaliosianti nauja įmokos apskaičiavimo tvarka, pagal kurią valstybės mokama įmoka bus siejama su vidutine dirbančiojo sumokama sveikatos draudimo įmoka.

Iš viso kitais metais PSDF biudžeto pajamos turėtų padidėti 554 mln. eurų. Dalis šio augimo – 103,1 mln. eurų – bus skirta fondo rezervui papildyti, o likusi dalis nukreipta sveikatos sistemos poreikiams finansuoti.

Daugiau lėšų gydymo paslaugoms

Didžiausia PSDF išlaidų dalis ir toliau bus skiriama asmens sveikatos priežiūros paslaugoms. Joms numatyta 3,41 mlrd. eurų, arba beveik 357 mln. eurų daugiau nei šiais metais, eliminavus lėšų perskirstymo tarp išlaidų eilučių įtaką. Šios išlaidos sudarys apie 72 proc. visų fondo išlaidų.

Papildomos lėšos bus naudojamos gydymo paslaugų plėtrai, naujiems baziniams mokėjimams diegti ir jau taikomiems mokesčio didinimo. Papildomos lėšos sveikatos priežiūros įstaigoms sudarys galimybes toliau didinti medikų ir kitų sveikatos sistemos darbuotojų atlyginimus.

Didės finansavimas vaistams ir medicinos priemonėms

Vaistams, medicinos pagalbos priemonėms, specialiosios medicininės paskirties maisto produktams ir medicinos priemonių nuomai kitąmet planuojama skirti daugiau kaip 912 mln. eurų. Realus finansavimo padidėjimas, neįskaitant apskaitinių lėšų perkėlimų tarp skirtingų eilučių, siekia 73,3 mln. eurų daugiau nei šiemet. Šiai sričiai išlaikoma 19 procentų biudžeto struktūros dalis.

Dalis papildomų lėšų bus skirta jau kompensuojamų vaistų augančioms išlaidoms padengti. Naujų kompensuojamųjų vaistų įtraukimui iš rezervinio vaistų sąrašo planuojama 13 mln. eurų. Taip pat didinamas finansavimas kompensuojamosioms ir centralizuotai apmokamoms medicinos pagalbos priemonėms, numatomos papildomos lėšos klausos implantų procesorių kompensavimui.

Dėmesys e. sveikatai ir duomenų saugumui

2027 metų biudžete dėmesys nukreiptas į naują PSDF biudžeto lėšomis apmokamą sritį – skaitmeninių sveikatos sprendimų plėtrą. Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos bei Išankstinės pacientų registracijos informacinės sistemos eksploatavimui ir plėtrai planuojama skirti 15 mln. eurų.

Taip pat nuo 2027 metų numatoma pradėti finansuoti gydymo įstaigų sveikatos duomenų skaitmenizavimą ir jų saugos stiprinimą. Šiam tikslui kitais metais planuojama skirti 3 mln. eurų, vėliau planuojama šią sumą didinti.

Stiprinamas finansinis saugumas

Kartu su augančiu finansavimu gydymo paslaugoms ir vaistams numatyta toliau stiprinti PSDF finansinį atsparumą. Iš viso 2027 metais PSDF rezervą numatoma papildyti 103,1 mln. eurų. Iš jų 100 mln. eurų sudarys didėjančios PSDF pajamos, o 3,1 mln. eurų – valstybės biudžeto lėšos, skirtos anksčiau panaudotai rezervo daliai atkurti.

Prognozuojama, kad metų pradžioje PSDF rezervo dydis sieks beveik 873 mln. eurų. Šios lėšos užtikrina galimybę reaguoti į nenumatytas situacijas ir užtikrinti nenutrūkstamą sveikatos priežiūros paslaugų finansavimą net ekonominių ar kitų iššūkių laikotarpiu.

2027 metų PSDF biudžeto projektas toliau bus svarstomas Vyriausybėje ir teikiamas tvirtinti Seimui.

Pagal VLK info

Baigtas svarstyti naujo įstatymo projektas

Seimo Sveikatos reikalų komiteto posėdyje toliau buvo aptariamas ir svarstomas Pagalbinio apvaisinimo įstatymo projektas. Šio paketo įstatymų projekto tikslas – padidinti pagalbinio apvaisinimo ir vaisingumo išsaugojimo paslaugų prieinamumą, užtikrinti saugias ir kokybiškas pagalbinio apvaisinimo ir vaisingumo išsaugojimo paslaugas bei panaikinti senesnio Pagalbinio apvaisinimo įstatymo prieštaravimus Lietuvos Konstitucijos kai kuriems straipsniams.

Praėjusiame komiteto posėdyje buvo pradėtas svarstyti šio Pagalbinio apvaisinimo įstatymo pakeitimo ir lydimieji įstatymų projektai. Svarstyta per pusšimtį įvairių suinteresuotų organizacijų draugijų pasiūlymų. Vieniems jų komiteto nariai iš dalies pritarė, kai kuriuos atmetė. Šiame komiteto posėdyje buvo svarstomi Seimo narių pateikti pasiūlymai. Komiteto pirmininkas Andrius Busila parlamentarams priminė, kad prieš dvi savaites šio įstatymo projekto svarstyme padaryta pertrauka ir paprašyta Sveikatos apsaugos ministerijos (SAM) pateikti poziciją dėl tam tikrų klausimų, susijusių su svarstomu teisės aktu.

„Norisi pasidžiaugti, kad su šiuo siūlomu įstatymo projektu žengiame gan stiprų žingsnį, užtikrindami asmenų, kurie susiduria su tam tikromis medicininėmis indikacijomis, su šeimos pagalbos prieinamumu ir didinimu. Patobulintame projekte siūloma pagalbiniam apvaisinimui nepanaudotų embrionų konservavimą įtraukti į pagalbinio apvaisinimo paslaugų sudėtį ir kompensuoti PSDF biudžeto lėšomis nuo kitų metų sausio 1 d. Tam preliminariai būtų skiriama apie 0,7 mln. eurų PSDF biudžeto lėšų per metus. Kalbant apie vaisingumo išsaugojimo paslaugas, nepavyko pasiekti finansavimo susitarimo, tad lytinių ląstelių ir reprodukcinių audinių saugojimas valstybės lėšomis būtų pradėtas tik 2029 m. Mes turime idėją ir siūlymą grįžti prie šio klausimo, kai prasidės kitų metų biudžeto svarstymas Seime. Galimybė šią paslaugą taip pat pradėti kitų metų pradžioje. Seimo nariai galėtų inicijuoti papildomų lėšų, kad ši tvarka įsigaliotų nuo kitų metų pradžios. Apie embrionų užšaldymą reiktų gilesnės ir didesnės diskusijos. Mes šiandien neturime teisinio reglamentavimo, kuris galėtų atsakyti į klausimus, kas nutiktų, pvz., vienam iš partnerių šeimos narių mirus, ir kas toliau būtų su tuo embrionu. Čia tikrai reikia diskusijos. Manau, kad prie jos tikrai galima grįžti. Tačiau nenorėdami stabdyti dabar parengto pagalbinio apvaisinimo įstatymo projekto, manome, jog jį reiktų svarstyti atskirai susitarus“, – komiteto posėdyje SAM nuomonę išsakė sveikatos apsaugos ministro patarėja Fausta Roznytė.

F. Roznytė, A. Buziuvienė, T. Golubajeva

Valstybinės ligonių kasos (VLK) direktoriaus pavaduotoja Tatjana Golubajeva parlamentarams patikslino, kad šiuo metu embrionų išsaugojimo paslaugos išvis nebuvo finansuojamos iš jokio biudžeto. Su šiuo projektu vaisingumo išsaugojimo paslaugos būtų 4 rūšių, kurios turėtų gauti finansavimą. Tai – ląstelių ir audinių, išskyrus embriono užšaldymą, dėl kurio būtų tolesnė diskusija. Iš PSDF biudžeto lėšų ląstelėms ir audiniams surinkti bei konservuoti per metus reikėtų 1,1 mln. eurų. Antra dalis – dėl pagalbinio apvaisinimo irgi buvo tam tikra finansavime spraga – nebuvo finansuojamas konservavimas. Tai per metus atsieitų 700 tūkst. eurų. Ir šitą kaip paslaugą prisiimtų finansuoti PSDF biudžeto lėšomis. 1,8 mln. eurų būtų planuojama šiam projektui, nekalbant apie embrionus, jų užšaldymą. Jei po diskusijos reikėtų šią paslaugą finansuoti, reiktų dar papildomai per 300 tūkst. eurų. Tačiau PSDF negali finansuoti audinių banko išlaikymo. Tai – valstybės biudžeto lėšų poreikis. Šiuo metu įstaigos gauna iš valstybės biudžeto pagalbinio apvaisinimo finansavimą saugoti dvejus metus. Įgyvendinant šio įstatymo nuostatas nuo kitų metų reikėtų papildomų lėšų būtent vaisingumo išsaugojimui, t. y. ląstelių ir audinių saugojimui. Tai – ne PSDF biudžeto lėšos, bet tai valstybės biudžeto poreikis. Finansų ministerijos šiame etape gautas neigiamas atsakymas dėl galimybės finansuoti“, – komiteto posėdžio dalyviams patikslino VLK direktoriaus pavaduotoja T. Golubajeva.

Komiteto pirmininko pavaduotoja Lina Šukytė-Korsakė teigė, kad ambicingam Šeimos paketui skiriama beveik 800 mln. eurų: „Manau, kad iš jų būtų galima skirti tuos 2 mln. eurų, kad lytinių ląstelių ir reprodukcinių audinių saugojimas valstybės lėšomis būtų ne 2029 m., bet jau nuo 2027 metų.“ Tam pritarė komiteto narė Orinta Leiputė ir kiti parlamentarai. Komiteto posėdyje pasiūlyta šią tvarką taip pat kompensuoti nuo 2027 metų. Pasiūlymą pataisoms pateikęs parlamentaras Karolis Neimantas ragino paslaugas teikti tik šeimoms ar poroms, iš pagalbinio apvaisinimo rato išbraukti vienišas moteris, tačiau komiteto nariai balsavo prieš šį pasiūlymą.

„SAM vis dėlto laikosi Konstitucinio Teismo sprendimo – išaiškino, kad paslaugos turi būti suteikiamos atsižvelgiant į asmens medicinines indikacijas, o ne į šeimyninę padėtį“, – posėdyje priminė sveikatos apsaugos ministro patarėja Fausta Roznytė. Komitetas taip pat nepritarė parlamentarių Viktorijos Čmilytės-Nielsen ir Editos Rudelienės siūlymui sudaryti galimybę vienišoms moterims pasinaudoti pagalbinio apvaisinimo paslaugomis ir nesant medicininių indikacijų, už paslaugas susimokant savo lėšomis. Taip pat nepritarta šių parlamentarių ir bendram siūlymui į vaisingumo išsaugojimo paslaugas įtraukti embrionų sukūrimą, konservavimą ir laikymą. Už šį pasiūlymą balsavo vienas komiteto narys, prieš buvo 5 ir vienas susilaikė. Nemažai pasiūlymų pateikė parlamentarės Birutė Vėsaitė ir Rita Miliūtė. Deja, šių parlamentarių pasiūlymams komitetas nepritarė. Komitetui nepritariant siūlymams leisti vienišoms moterims atlikti pagalbinį apvaisinimą nesant nustatytų medicininių indikacijų, patobulintame projekte laikomasi principo, kad objektyvios, su sveikata susijusios indikacijos turi būti taikomos vienodai visoms pacientų grupėms – tiek poroms, tiek moteriai, nesančiai poroje.

„Šiuo projektu siekiama rasti pusiausvyrą tarp didesnio pagalbinio apvaisinimo paslaugų prieinamumo, pacientų interesų ir atsakingo valstybės reguliavimo. Atsižvelgėme į Konstitucinio Teismo sprendimą ir atsisakome nuostatų, kurios nepagrįstai ribotų asmenų teisę gauti pagalbinio apvaisinimo paslaugas. Kartu laikomės principo, kad pagalbinis apvaisinimas turi būti grindžia-

Nukelta į p. 4

Atkelta iš p. 3

mas aiškiomis medicininėmis indikacijomis, nepriklausomai nuo to, ar paslaugos reikia porai, ar moteriai, nesančiai poroje“, – teigė Sveikatos reikalų komiteto pirmininkas A. Busila.

Komitetas pritarė Pagalbinio apvaisinimo įstatymo naujai redakcijai ir susijusiems teisės aktų pakeitimams.

Pagalbinio apvaisinimo įstatymo projektą ir lydinčių teisės aktų pakeitimus taip pat svarstė papildomas komitetas – Seimo Žmogaus teisių komitetas, kuris iš esmės pritarė šiam įstatymo projektui. Komiteto nuomone, šiuo įstatymu siekiama padidinti pagalbinio apvaisinimo ir vaisingumo išsaugojimo paslaugų prieinamumą, užtikrinti saugias ir kokybiškas pagalbinio apvaisinimo ir vaisingumo išsaugojimo paslaugas bei panaikinti Pagalbinio apvaisinimo įstatymo prieštaravimą Konstitucijai.

Toliau dėl įstatymo projekto turės apsispręsti Seimas.

„Gydytojų žinių“ informacija

Siekis – greitesnis jautrumo antibiotikams nustatymas

Gamtos tyrimų centro mokslininkė dr. Eglė Malachovskienė prisideda prie inovatyvios technologijos, kuri ateityje galėtų reikšmingai paspartinti bakterijų jautrumo antibiotikams nustatymą.

Projektą įgyvendina Vilniaus universiteto Gyvybės mokslų, taip pat Gamtos tyrimų, Fizinių ir technologijos mokslų centrai bei Malmės universiteto Bioplėvelių tyrimo centro Švedijoje tyrėjai. Į komandą įsitraukusios ir jaunosios mokslininkės – Vilniaus universiteto Gyvybės centro bakalauro studentė Rugilė Jonaitytė bei magistrantė Evelina Lukaitė. Viena svarbiausių mokslininkų tyrimo krypčių – bakterinės bioplėvelės. Tai natūraliai bakterijų sudaromos bendrijos, kurių mikroorganizmus gaubia apsauginė polimerinė matrica. Ji veikia tarsi barjeras, padedantis bakterijoms apsisaugoti nuo nepalankių aplinkos sąlygų, žmogaus imuninės sistemos atsako ir antibiotikų. Bioplėvelės gali formuotis ant įvairių paviršių: stiklo, metalo, plastiko ar audinio. Dėl to jų aptinkama ir ant medicininių prietaisų, pavyzdžiui, kateterių, infuzijos sistemų ar implantų. Ypač pavojingos jos tampa tada, kai susidaro žmogaus organizme ar žaizdose, nes tai gali lemti sunkiai gyjančias infekcijas ir kitas rimtas komplikacijas.

„Pavienę bakteriją ir bioplėvelėje gyvenančias bakterijas galima palyginti su žmogumi atvirame lauke ir žmogumi gerai įtvirtintoje tvirtovėje. Bioplėvelės matrica bakterijoms suteikia papildomą apsaugą, todėl jas pasiekti ir sunaikinti antibiotikais

pasidaro gerokai sunkiau. Būtent dėl to tokios infekcijos yra viena sudėtingiausių klinikinės mikrobiologijos problemų“, – aiškino dr. Rokas Žalnėravičius, vadovaujantis mokslininkų komandai.

Bioplėvelėse esančių bakterijų atsparumas antibiotikams gali būti ne tik tūkstančio kartų didesnis nei pavienių bakterijų. Todėl tokioms infekcijoms gydyti dažnai nepakanka vien antibiotikų – gali prireikti pakartotinai valyti žaizdas ar chirurgiškai pašalinti pažeistus audinius. Šiuo metu norint parinkti pacientui tinkamą antibiotiką dažniausiai atliekama antibiotigrama. Iš paciento paimtame biologiniame mėginyje bakterijos pirmiausia auginamos ir identifikuojamos, o vėliau nustatoma, kuriems antibiotikoms jos jautrios. Toks tyrimas paprastai trunka nuo vienos iki trijų dienų.

Šių mokslininkų kuriamas metodas remiasi visiškai kitu principu – natūraliu bakterijų gebėjimu perduoti elektronus į aplinką. Bakterijų ląstelėse nuolat vyksta medžiagų apykaitos reakcija, kurios metu susidaro elektronai. Tam tikromis sąlygomis dalis jų perduodama už ląstelės ribų. Jei bakterijos auga ant elektrai laidaus paviršiaus, pavyzdžiui, elektrodo, šį elektronų judėjimą galima registruoti elektrocheminiais metodais. Mokslininkams tai suteikia galimybę realiuoju laiku stebėti, kiek aktyvios yra bioplėvelėje esančios bakterijos.

„Bakterijoms elektronų perdavimas yra natūralaus metabolizmo dalis, tačiau mums tai – biologinis signalas. Galime stebėti bakterijų aktyvumą, o į sistemą įvedę antibiotiką matyti, kaip jos į jį reaguoja. Jeigu metabolinis aktyvumas sumažėja, gauname signalą, kad antibiotikas bakterijas slopina arba inaktyvuoja“, – teigė dr. R. Žalnėravičius. Taip pati bakterijų bioplėvelė tampa savotišku biologiniu indikatoriumi, leidžiančiu vertinti antibiotiko poveikį ne po kelių dienų, o realiuoju laiku. Šį laiką būtų galima sutrumpinti iki kelių valandų.

Tyrimas dar tęsiamas, o jo rezultatai nėra publikuoti, todėl mokslininkai teigia, kad iki klinikinėje praktikoje naudojamos technologijos dar laukia nemažai darbo. Vis dėlto pirmieji rezultatai komandą nuteikia optimistiškai.

„Tai dar tik pirmieji technologijos kūrimo žingsniai, tačiau jau gauti rezultatai pranoko mūsų pirminius lūkesčius. Mums svarbiausia, kad kuriamos mokslinės žinios ateityje galėtų virsti realia nauda pacientui – leistų greičiau nustatyti veiksmingą antibiotiką ir kuo anksčiau pradėti tikslingą gydymą“, – sakė dr. R. Žalnėravičius. Jis mano, kad tokia galimybė būtų ypač aktuali pacientams, kuriems bioplėvelių sukeltos infekcijos kelia didžiausią pavojų, tarp jų – vyresnio amžiaus žmonėms ir pacientams, susiduriantiems su sunkiai gyjančiomis žaizdomis. Greitesnis antibiotikų jautrumo nustatymas galėtų turėti ir platesnę reikšmę. Tiksliau parenkant antibiotikus būtų galima sumažinti perteklinį jų vartojimą ir kartu pristabdyti antibiotikams atsparių bakterijų plitimą. Anot projekto vadovo, „norėtume judėti link situacijos, kai antibiotikas pacientui skiriamas ne bandant, kas galėtų suveikti, o turint greitai gautą informaciją apie konkretaus infekcijos sukėlėjo jautrumą. Kuo tiksliau vartosime antibiotikus, tuo daugiau galimybių turėsime išsaugoti jų veiksmingumą ir ateityje.“

Gamtos tyrimų centro mokslininkų dalyvavimas šiame projekte atspindi centro indėlį į aktualių sveikatos ir biomedicinos problemų sprendimą, plėtojant tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir kuriant mokslo žiniomis grįstas inovacijas.

„Gydytojų žinių“ informacija

Aptartos būsimos veiklos perspektyvos

Taline vyko Baltijos Asamblėjos Konsultacijų tarybos posėdis. Jame dalyvavo Seimo delegacijos Baltijos Asamblėjoje pirmininkas Giedrius Drukteinis ir delegacijos nariai prof. Saulius Čaplinskas ir Tomas Martinaitis.

„Per metus vykdyta veikla parodė, kad Baltijos valstybės yra stipriausios, kai veikia kartu. Bendradarbiavimas saugumo, junglumo, sveikatos priežiūros, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse stiprina regiono atsparumą ir konkurencingumą, o suderinta Baltijos valstybių pozicija didina Lietuvos, Latvijos ir Estijos matomumą ir įtaką tarptautiniu mastu. Šių metų atliktas darbas dar kartą patvirtino, kad Baltijos valstybių įtaka priklauso nuo gebėjimo išlikti vieningiems, veikti ryžtingai ir kurti ilgalaikius aljansus, grindžiamus bendrais interesais ir vertybėmis“, – pabrėžė Seimo delegacijos Baltijos Asamblėjoje pirmininkas G. Drukteinis.

Seimo Sveikatos reikalų komiteto narys prof. S. Čaplinskas teigė: „Baltijos Asamblėjos Sveikatos, socialinės gerovės ir šeimos reikalų komitetas daugiausia dėmesio skyrė visuotinei sveikatos aprėpčiai ir galimybėms naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, psichikos sveikatai ir gerovei, kovai su mažėjančiu gimstamumu ir klimato kaitos poveikio sveikatai švelninimu. Po šių diskusijų parengtos kelios rekomendacijos, įtrauktos į 45-osios Baltijos Asamblėjos sesijos rezoliuciją. Nors tarpvalstybinė skubioji pagalba, e. receptai ir bendradarbiavimas aprūpinimo vaistais srityje yra tvirtas Baltijos valstybių bendradarbiavimo sveikatos srityje pagrindas, tebėra didelių spragų, susijusių su regionine prieiga, kaimo darbo jėgos pajėgumais ir dalijimusi sveikatos duomenimis. Siekiant stiprinti ilgalaikį atsparumą reikės glaudžiau koordinuoti ligoninių reformas, veiksmingai įgyvendinti Europos sveikatos duomenų erdvę ir stiprinti bendrus analitinius gebėjimus, be kita ko, bendradarbiaujant sveikatos ekonomikos srityje.

Žvelgiant į 2027 m. Lietuvos pirmininkavimą, šį bendradarbiavimą siūlyčiau vertinti pagal konkretų rezultatą žmogui: ar vaistai ir sveikatos priežiūros paslaugos tapo prieinamesni, ar pagalba suteikiama per mediciniškai saugų laiką, ar mažėja regioniniai skirtumai ir ar gerėja sveikatos rezultatai. Mažoms valstybėms prasminga kartu spręsti vaistų tiekimo ir atsakingo vartojimo, sveikatos duomenų sąveikumo bei labai specializuoto gydymo klausimus, taip pat tęsti pažangios ląstelių terapijos centro Baltijos valstybėms projektą ten, kur bendras sprendimas gali duoti daugiau naudos nei trys atskiros sistemos.

Psichikos sveikata taip pat yra svarbus glaudesnio regioninio bendradarbiavimo pagrindas. Esamos bendros iniciatyvos ir skaitmeniniai sprendimai rodo Baltijos valstybių bendradarbiavimo potencialą, tačiau dėl darbo jėgos trūkumo, miesto ir kaimo skirtumų bei didėjančių iššūkių jaunimui paslaugų teikimas vyksta vis dar sudėtingai. Kitas žingsnis turėtų būti perėjimas prie bendrų standartų ir koordinuotos prevencijos, ypatingą dėmesį skiriant psichikos sveikatos skirtumus lemiantiems veiksniams ir bendriems metodams, skirtiems sumažinti žalingo perteklinio socialinių tinklų ir prietaisų naudojimo poveikį vaikams. 2027 m. vaikų ir jaunimo sveikatą siūlyčiau laikyti viena pagrindinių krypčių, apimančių psichikos sveikatą, fizinį aktyvumą, mitybą, nikotino ir kitų priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevenciją bei skaitmeninę aplinką. Vaikų sveikata formuojama ne vien sveikatos sistemoje – ją lemia ir švietimo, socialinė, šeimos bei bendruomenių politika.

Demografinis nuosmukis ir gyventojų senėjimas taip pat reikalauja labiau koordinuoto Baltijos valstybių atsako. Nacionalinė šeimos politika savarankiškai nepajėgi spręsti vis dažniau pasitaikančių problemų, įskaitant mažėjantį gimstamumą ir su tėvyste susijusius ekonominius sunkumus. Todėl bendradarbiaujant Baltijos jūros regione daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama bendriems demografinio atsparumo prioritetams nustatyti ir tvirtesnei bendrai įrodymų bazei kurti atliekant ilgalaikius mokslinius tyrimus, kuriuose būtų derinami tyrimų ir administraciniai duomenys. Sveikas amžėjimas nėra tik vyresnių žmonių politika. Jis prasideda vaikystėje ir kuriamas visą gyvenimą, todėl vienu svarbiausių sėkmės rodiklių turėtų tapti sveiko gyvenimo metai – kiek ilgai žmonės išlieka savarankiški, darbingi ir gali visavertiškai dalyvauti šeimos bei visuomenės gyvenime. Prevencija turi persikelti iš sveikatos politikos paraščių į jos centrą, o sveikatos rezultatai turi būti vertinami ir kitose politikos srityse.“

Prof. S. Čaplinskas pabrėžė, kad vis didėjančią grėsmę visuomenės sveikatai ir saugumui kelia klimato kaita. Nors tarpvalstybinės iniciatyvos rodo bendradarbiavimo vertę, fragmentiški moksliniai tyrimai, nevienodi duomenys ir vandens ištekliams ir infrastruktūrai kylanti rizika riboja regioninį pasirengimą spręsti šias problemas. Geresnis klimato sveikatos duomenų, išankstinio perspėjimo sistemų, visuomenės sveikatos gairių ir pasirengimo standartų koordinavimas padėtų apsaugoti pažeidžiamus gyventojus nuo su klimato sąlygomis susijusių sutrikimų. „Lietuvos pirmininkavimo metu siūlyčiau laikytis paprasto principo: ne bendradarbiavimas dėl bendradarbiavimo, o geresni rezultatai per bendradarbiavimą, ne daugiau deklaracijų, o daugiau sveiko gyvenimo metų“, – teigė prof. S. Čaplinskas.

„Gydytojų žinių“ informacija

Pagerbti vardine Kazio Griniaus stipendija

Šiemet 29 studentai iš 9 aukštųjų mokyklų įvertinti Prezidentų vardinėmis stipendijomis už puikius akademinius pasiekimus. Stipendijas nuo 1995 m. kasmet skiria Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, siekdama pagerbti Lietuvos prezidentus ir paskatinti geriausių rezultatų pasiekusius studentus. Prezidento Kazio Griniaus stipendija skiriama gyvybės, sveikatos, veterinarijos ir žemės ūkio mokslų bei sporto studijų studentams. Ji šiemet skirta 5 studentams iš Šiaulių valstybinės kolegijos, Lietuvos sveikatos mokslų, taip pat Vilniaus bei Kauno technologijos universitetų. Prezidento Kazio Griniaus vardinė premija skirta Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos studijų programos studentui Ignui Jusiui. „Labai džiaugiuosi, nes turbūt didžiausias džiaugsmas gyvenime – daryti tai, kas patinka, kurti vertę savo veikla ir būti už

I. Jusius

tai įvertintam“, – teigė Kazio Griniaus vardine premija pagerbtas būsimasis gydytojas I. Jusius. Ši stipendija šiemet skirta Šiaulių valstybinės kolegijos Bendrosios praktikos slaugą studijuojančiai Vaidutei Ringienei. Ši studentė, pasižyminti aukštu akademiniu ir profesiniu aktyvumu, kryptingu įsitraukimu į mokslinę ir visuomeninę veiklą, studijų metu kelis kartus pasinaudojo mainų programos „Erasmus“ asmeninio ir profesinio tobulėjimo galimybėmis išvykti svetur. Studentė V. Ringienė aktyviai dalyvauja mokslinėje veikloje, ji taip pat pernai skaitė pranešimus tarptautinėse konferencijose. Anot Šiaulių valstybinės kolegijos, ji aktyviai įsitraukia į praktinę ir visuomeninę veiklą, susijusią su socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros prieinamumo gerinimu. Specialistė dalyvauja platformos, kuri skirta medicinos paslaugų prieinamumui, ypač onkologinėmis ligomis sergantiems pacientams, didinti, kūrimo procese. Svarbi ir jos veiklos kryptis – iniciatyvos nacionaliniu lygmeniu. V. Ringienė parengė oficialų kreipimąsi Lietuvos Vyriausybei dėl socialinių darbuotojų, dirbančių sveikatos priežiūros įstaigose, darbo sąlygų suvienodinimo ir atlygio perskaičiavimo. Kreipimasis pagrįstas praktinėmis sektoriaus problemomis. Gautas teigiamas atsakymas, laukiama tolesnių procesų įgyvendinimo. Jos veikla ir pasiekimai įvertinti – ji yra nominuota šių metų medikų apdovanojimams kategorijoje „Nusipelniusi Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotoja“. V. Ringienė dirba Respublikinės Šiaulių ligoninės Psichiatrijos klinikos Krizių intervencijos priėmimo, konsultacijų ir psichosocialinės reabilitacijos skyriaus socialine darbuotoja.

„Gydytojų žinių“ informacija

Siekiama skatinti moterų karjerą moksle

Jau trečius metus vykstantis Baltijos šalių stipendijų konkursas „Moterims moksle“ – viena priemonių atliepiant pasaulinį UNESCO raginimą skatinti lyčių lygybę. Kiekvienoje šalyje skiriamos trys stipendijos. Dvi iš jų – doktorantei ir mokslų daktarei, dirbančioms gamtos, inžinerijos ir technologijų, medicinos ir sveikatos arba žemės ūkio ir veterinarijos mokslų srityse. Trečioji stipendija skiriama socialinių arba humanitarinių mokslų srities mokslo daktarei.

Trijų Baltijos valstybių mokslų akademijų ir nacionalinių UNESCO komisijų surengto konkurso „Moterims moksle“ šių metų laureatėmis Lietuvoje tapo mokslininkės daktarės Judita Škulteckė, Jurgita Rimkevičienė ir doktorantė Aistė Pupiūtė.

Mokslininkių apdovanojimo ceremonija vyko Taline, Estijos mokslų akademijoje. Laureates sveikino Estijos, Latvijos ir Lietuvos mokslų akademijų vadovai, švietimo ir mokslo politikos atstovai bei nacionalinių UNESCO komisijų generalinės sekretorės. Estijos mokslų akademijos prezidentas sveikinime pabrėžė, kad, nors daugelis moterų pradeda mokslininko karjerą, jos ją nutraukia dažniau nei vyrai. „Būtent todėl stipendijų programa „Moterys moksle“ yra ypač svarbi: ji remia moterų mokslininkių karjerą ir didina jų matomumą“, – teigė Estijos mokslų akademijos prezidentas Martas Saarma.

Šių metų konkurso „Moterims moksle“ laureatės daktarės J. Škulteckės tyrimų rezultatai prisideda prie kelių infrastruktūros tvarumo didinimo Lietuvoje ir Europoje. Per savo mokslinę karjerą ji kartu su Kelių tyrimo instituto mokslininkais įgyvendino daugiau nei 30 mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbų, iš kurių vienuolikai vadovavo pati. Ji taip pat dalyvavo įgyvendinant 10 aukšto lygio projektų, finansuotų Lietuvos mokslo tarybos ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis, bei trijuose tarp-

Nukelta į p. 7

Atkelta iš p. 6

tautiniuose projektuose. Bene reikšmingiausias jos akademinis įvertinimas – praeitų metų Lietuvos mokslo premija technologijos mokslų srityje.

Dr. J. Rimkevičienė Vilniaus universiteto Psichologijos instituto Suicidologijos tyrimų centre vykdo mokslinius ir taikomuosius projektus. Bendradarbiaudama su Valstybiniu psichikos sveikatos centru rengė Vilniaus miesto savižudybių prevencijos algoritmą, taip pat savižudybių registravimo sistemos Lietuvoje analizę. Ji 2016 m. apgynė daktaro disertaciją Australijos Griffitho universitete, Australijos savižudybių tyrimų institute. Dr. J. Rimkevičienė reguliariai dalyvauja Sveikatos apsaugos ministerijos ir Vilniaus m. savivaldybės rengiamose darbo grupėse savižudybių prevencijos klausimais. Šiuo metu ji vykdo Lietuvos mokslo tarybos finansuojamą projektą „Asmens santykio su bendruomene savižudybės procese analizė: kur slypi prevencijos galimybės?“. Pasak mokslininkės, Lietuvos situacija išskirtinė tuo, kad skirtingi rajonai skirtingu metu ir skirtingu intensyvumu ėmėsi savižudybių prevencijos priemonių. Taip pat juose stebimi ryškūs tiek savižudybių rodiklių, tiek socioekonominių rodiklių skirtumai. Tai sudaro prielaidas tyrimo klausimui dėl skirtingo stiprumo sąsajų tarp šių priemonių ir savižudybių rodiklių analizuoti. Tokia analizė leistų įvertinti, kurioms iš priemonių reikėtų teikti pirmenybę, siekiant didžiausio poveikio savižudybių rodikliams atskiruose regionuose ir leistų efektyviau naudoti savižudybių prevencijai skiriamas lėšas. Be to, tai prisidėtų prie mokslinių žinių apie atskirų savižudybių prevencijos priemonių sąsajas su savižudybių rodikliais.

Daktarės J. Škulteckė, J. Rimkevičienė ir doktorantė A. Pupiūtė

Kauno technologijos universiteto mokslininkė doktorantė A. Pupiūtė dirba kuriant pažangias medicinos priemones, skirtas ląstelių kultivacijai ir *in vitro* modeliuoti. Vykdomi tyrimai orientuoti į praktinį pritaikomumą ir inovacijų diegimą gyvybės mokslų srityje. Plaučių vėžys yra viena dažniausių ir didžiausią mirtingumą lemiančių onkologinių ligų pasaulyje. Pastaraisiais metais tobulėjant gydymo metodams, terapinį atsaką vis dar dažnai riboja naviko heterogeniškumas, stromos barjeras ir nevienodas vaistinių medžiagų prasiskverbimas. Šiuos procesus lemia ne tik navikinės ląstelės, bet ir jas supanti mikroaplinka, įskaitant tarpląstelinę matricą ir stromos komponentus, todėl būtina kurti pažangesnius modelius, leidžiančius tirti šių veiksnių įtaką naviko elgsenai. Už išskirtinius akademinius pasiekimus ir aktyvų įsitraukimą į chemijos ir biochemijos mokslo plėtrą ji 2024 m. pelnė Lietuvos mokslų akademijos Teodoro Grotuso vardo stipendiją ir 2024 m. Lietuvos mokslo tarybos premiją už akademinius pasiekimus. Konkurso „Moterims moksle“ laureatė doktorantė A. Pupiūtė yra viena startuolio „Bious Labs“ įkūrėjų.

„Gydytojų žinių“ informacija

Kūrybos džiaugsmo pojūtis

„Kaip šitaip aukšta, patylėk, širdie nustebusi...“ – taip pavadinta gydytojo, tautodailininko Rimanto Keblo tapybos paroda, atidaryta Lietuvos medicinos bibliotekoje. Tai jau 7-oji šio menininko tapybos paroda.

Vilniaus dizaininio mokymo centro direktorius Arvydas Bagočiūnas kalbėdamas parodos atidaryme teigė, kad jų dizaino mokymo centre yra nemažai gydytojų, išbandančių savo kūrybinius pajėgumus. „Nemažai jų rengia bendras, taip pat personalines parodas. Medikų iš visų profesijų yra daugiausia. Galiu pasakyti, kad Rimantas Keblas yra talentingas menininkas. Jo darbai – gilūs, traukia pamąstyti, malonu juos žiūrėti. Jo kompozicijos pajautimas, spalvų derinimas... Yra ko pasimokyti visiems. Tai – išskirtinė asmenybė iš visos mūsų kompanijos. Tai – labai saviti darbai. Mane imponuoja kūrybos užmojis“, – parodos atidarymo iškilmėse kalbėjo A. Bagočiūnas. Jis sakė, kad jam patinka R. Keblo darbo stilius. Ne visiems tai pavyksta, bet jam tai idealiai pavyksta.

Tapybos darbų autorius pasidžiaugė, kad nemažai žmonių susirinko į parodos atidarymą. „Kiekvienam kūrėjui tai svarbu. Bet apie kūrybą nieko negaliu pasakyti – kaip moku, taip ir kuriu. Kartais pavyksta, o kai kada – ne. Manau, kad šios parodos tapybos darbai man yra pavykę. O kas nepavykę, jų autoriai ir nerodo, kažkur jie guli užslėpti. Kūrybos džiaugsmas yra nepamatuojamas. Tapydamas atsijungi nuo visų kasdieninių politinių rietenų ir kt. – esi vienas su mintimis ir drobe. Taip prasideda ta vadinama kūryba. Lietuvos medicinos biblioteka yra išskirtinė vieta, tai yra žinių namai. Nėra nieko ypatingo, kad gydytojų menininkų yra gan daug, mėgstančių meną, puoselėjančių jį“, – teigė autorius.

„Gydytojų žinios“ priminė, jog R. Keblas yra ne kartą sakęs, kad natiurmortą tapyti lengva, bet kartu ir sunku. „Sustatei daiktus ir pieši. Nupiešti natiurmortą gerai iš tikrųjų yra labai didelis menas, kad jis būtų įtaigus. Aš savitai matau spalvas, jų pajautimas yra kitoks, o, sakysime, vazos, kurios yra labiau rytietiškos, jas pas mus dizaino mokymo centre parenka kaip modelius. Tad kokias turi ir įstato. Reiktų pasakyti, kad aš namuose netapau, visi mano darbai atlikti būtent dizaino mokymo centre.

Nukelta į p. 8

Atkelta iš p. 7

Viename jo užsiėmimų buvo pasiūlyta visiems nutapyti savo autoportretą. Aš savuoju buvau nepatenkintas, norėjau ryškesnių spalvų, tad jau norėjau viską uždažyti ir perpiešti iš naujo. A. Bagočiūnas mane sustabdė ir teigė, jog tai gero spalvingumo ir išraiškingas autoportretas. Per ilgesnį laiką jis ir man pradėjo patikti. Vieną kitą darbą esu atlikęs ir ant drobės, o akvarelės nebandžiau. Tiesa, buvau nusipirkęs ir atitinkamo popieriaus bei akvarelinių dažų, bet taip ir liko kažkur padėti“, – kalbėjo jis.

„Gydytojų žinios“ pabrėžė, kad kai kurie gydytojai savo darbuose tapo kolegų portretus, jų darbo aplinką. „Norint tapyti kolegas, reikia, kad jie pozuotų, tiesa, galima juos perpiešti iš fotografijos, bet manau, kad bus negyvas, statiškas darbelis“, – sakė R. Keblas. Daugelis gydytojų jau išėję į pensiją vis dar nepamiršta savo baltojo chalato. „Aš nepamiršiu jo, tai gyvenimo pati didžiausia dalis. Chalatą vis dar turiu, bet piešti jo kažkaip nesiryžtu. Nors gal pati idėja gal ir įdomi. Perspektyvos, deja, neplanuoju, per savaitę kartą lankau dizaino studiją, ten susirenka sava grupė. Būtent ten ir yra savita, kūrybai palanki aura. Mano pirmoji mokytoja buvo mama, ji nebuvo susijusi su daile, bet pieštuką man smailinti patardavo. Besimokant universitete reikėjo nemažai piešti

R. Keblas

anatomijos studijose. Man tas paišymas patikdavo, bet kursiokai visada keikdavosi, nes reikėdavo perpiešti piešinius. Man tai visiškai net patikdavo. Po studijų poreikis tapyti niekur nedingo, buvo bandyta šiek tiek tapyti, bet pradėjus dirbti sostinės universitetinės ligoninės direktoriumi neliko laiko tapybai, bet išėjęs į pensiją pradėjau vėl tapyti. Tad dabar jau Lietuvos medicinos bibliotekoje surengta mano 7-oji personalinė paroda. Joje – 33 įvairios tematikos darbeliai, sukurti 2024–2026 metais. Kūryba visais laikais žmogui yra aktuali“, – kalbėjo Vilniaus krašto tautodailininkų draugijos narys, gydytojas R. Keblas. Jis priminė, kad pagrindinės tautodailės parodos vyksta sostinės Antakalnio seniūnijoje. Per metus mažiausiai eksponuojamos 2–3 naujų darbų parodos, kuriose dalyvaujama kolektyviai, bet kartą per dvejus metus rengiamos personalinės parodos. R. Keblas sakė, kad ten jo personalinė paroda buvo šiemet pavasarį. „Gydytojų žinios“ palinkėjo, kad būsimoje 8-ojoje tapybos darbų tematikoje atsispindėtų ir paties R. Keblo gydytojo chirurgo ir jo kolegų veiklos atspindžiai.

„Gydytojų žinių“ informacija

Knygos pristatymas

2026 m. lapkričio 19 d. 15 val. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno klinikų Didžiojoje auditorijoje vyks knygos „Visada žvelgusi į ateitį profesorė Alla Baubinienė“ pristatymas.

Prof. Alla Baubinienė (1926–2023) buvo žymi vidaus ligų specialistė, pedagogė ir mokslininkė. 1949 m. pradėjusi dirbti asistente Vidaus ligų katedroje, 1972–1992 m. jai vadovavusi, ji išugdė visą būrį specialistų, dėstė tūkstančiams studentų. Jai vadovaujant, Katedros klinikinė ir mokslinė bazė labai išaugo ir transformavosi į 7 specializuotas vidaus ligų profilio klinikas. Prof. A. Baubinienė buvo lėtinių neinfekcinių ligų epidemiologijos ir profilaktinių tyrimų Lietuvoje pradininkė. Savo prisiminimais apie Profesorę pasidalijo ir 44 jos artimieji, mokiniai ir kolegos.